

גם יתכן כנ"ל, שהטור נקט בלשון מושאל ולא דיקדק, והפנים מאירות העתיק את לשונו. ומכל מקום אין בזה לדחות את כל הראיות המפורשות דלעיל.

קושיית החזון איש

החזון איש אורח חיים, סי' ט"ז, ס"ק ח, הביא ראיה לכאורה שהשוק הוא למעלה מהירך. אמרו במסכת שבת דף סג ע"ב:

בירית טהורה. אמר רב יהודה: בירית זו אצעדה. מתיב רב יוסף: בירית - טהורה, ויוצא בה בשבת. ואילו אצעדה טמאה היא! הכי קאמר: בירית תחת אצעדה עומדת.

ופירש רש"י שם:

אצעדה - של זרוע.

ואילו אצעדה טמאה היא - דכתיב (במדבר לא) במעשה מדין, אצעדה וצמיד וגו', וכתוב תתחטאו אתם ושיבכם.

תחת אצעדה - שבזרוע עומדת בשוק, להחזיק בתי שוקיה שלא יפלו ויראו שוקיה, הלכך טהורה, דלאו לנוי היא, וכלי תשמיש נמי לא הוי אלא כלי המשמש כלי, דומיא דטבעות הכלים, דאמרינן בפרקין דלעיל דטהורין, ויוצאין בהם דצורך לבישה היא, ומישלף ואחויי נמי ליכא למיחש - דלא מיגליא לשוקה.

כלומר, האצעדה מקומה בזרוע, כלומר מעל המרפק; והבירית מקומה ברגל במקום המקביל לאצעדה, דהיינו בשוק. יוצא מדברי רש"י שהשוק הוא המקביל לזרוע, כלומר למעלה מהברך. עד כאן דברי החזון איש.

אלא שראיה זו ניתנת לדחיה בכמה אופנים:

תירוץ א

אין הכרח להנחה שהביטוי: "בירית תחת אצעדה עומדת" פירושו שהן בדיוק במקום המקביל. ניתן לפרש את כוונת רש"י שצורת אצעדה ובירית דומה אלא שזו בזרוע וזו ברגל.

תירוץ ב

אין הכרח להנחה שבהזכירו זרוע מכוון רש"י לחלק שמעל המרפק. אדרבה, דרך נשות ישראל לענווד תכשיטיהן סמוך לפרק היד. ואילו היו עונדות אותם מעל המרפק הם לא היו נראים כלל, שכן אמרו במסכת כתובות דף עב ע"ב שאשה המראה זרועותיה לבני אדם נחשבת "עוברת על דת" ומאבדת את כתובתה.

וכן מצינו את רש"י עצמו במקומות שונים, קורא לפרק שבין כף היד לבין המרפק בשם זרוע:

• על זכריה פרק יא פסוק יז:

הוּי רַעִי הָאֱלִיל עֲזָבִי הַצָּאן תָּרַב עַל זְרוּעוֹ.

פירש רש"י:

והוא הרועה סכין של שחיטה נושא בידו.

ודאי שאין פירוש זרוע כאן מעל המרפק, אלא הפרק שתחתיו או כף היד.